מעלות המדות — ב; מעלת אהבת האל

המעלה השנית מעלת אהבת האל ובכללה אהבת הריע

בני, בואו ואלמדכם מעלת אהבת הבורא. בני דעו כי מעלת אהבת הבורא יתברך היא מעלה גדולה ונכבדת עד מאד שכל העובד לבורא מאהבה נקרא אוהבו שכן מצינו באברהם אבינו עליו השלום שעבד לבורא מאהבה ונקרא אוהבו שנאמר זרע אברהם אוהבי ומנין שעבד אברהם אבינו לבורא מאהבה שנאמר וישכם אברהם בבקר ויחבש את חמורו. וכי לא היו לאברהם אבינו עבדים ובני בית שיחבשו לו החמור אלא מכאן אמרו חכמים שאהבה מקלקלת את השורה. שמתוך שרצה לעבוד לקונו באהבה תיקן הוא בעצמו את החמור ולא ציוה לאחד מבני ביתו לתקנו. מעלת המדה הזאת נמצא בצדיקים המפורסמים והידועים בחסידות ובפרישות שעובדים לקונם מאהבה לא על מנת לקבל שכר וגמול טוב ממנו וגם אינם פורשים עצמם מן העבירות מיראת עונש ופורענות אלא הכל מאהבת הבורא וכדי לקיים מצותיו כעבד שמקבל מצות רבו וגזירתו כמה שאמרו ז"ל אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס. אלא הוו כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס לפי שאינו דומה העושה אצל רבו מאהבה לעושה מיראה שמי שעושה אצל רבו מיראה כשהוא מטריח עליו מניחו והולך לו אבל העושה מאהבה אינו כך שאין לך אהבה במקום יראה ויראה במקום אהבה אלא במדת הקדוש ברוך הוא שכך אמרו חז"ל עשה מאהבה ועשה מיראה. עשה מאהבה שאם באת לשנא אין אוהב שונא. עשה מיראה שאם באת לבעוט אין ירא מבעט. וכן משה רבנו עליו השלום מזהיר את ישראל ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך שכל העושה מאהבה אין שכרו מקופח כענין שנאמר ועושה חסד לאלפים לאוהבי ולשומרי מצותי ואמרו חז"ל ואהבת את ה' אלהיך בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע. בכל לבבך שלא יהא לבך חלוק עליך אם לעבוד לבורא אם לאו. בכל נפשך אפילו נוטל את נפשך כענין שנאמר כי עליך הורגנו כל היום. ואמרו חז"ל וכי אפשר לו לאדם ליהרג בכל יום אלא אוהבהו עד מיצוי נפש שכן מצינו ברבי עקיבא שהיו מסרקין בבשרו במסרק של ברזל והיו שוקלים את בשרו במקולין. ואותה שעה זמן קריאת שמע היתה והיה מקבל עליו עול מלכות שמים כדי לקיים ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך, אפילו נוטל את נפשך, ויצתה נשמתו באחד. ועוד אמרו בכל נפשך בכל נפש ונפש שברא בך. שעל כל נשימה ונשימה שאדם מעלה חייב לקלס ליוצרו כענין שנאמר כל הנשמה תהלל יה על כל נשימה ונשימה. בכל מאדך בכל ממונך. ואמרו חז"ל אם נאמר בכל נפשך למה נאמר בכל מאדך ואם נאמר בכל מאדך למה נאמר בכל נפשך אלא יש לך אדם שגופו חביב עליו מממונו לכך נאמר בכל נפשך ויש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר בכל מאדך. משל לאוהבו של מלך שכיבד את המלך בדורון כל זמן שהוא מכבדו במה שהוא חביב עליו הוא ערב עליו ביותר אבל אם מכבדו במה שאינו חביב עליו כלום ערב לו. דבר אחר בכל מאדך בכל מדה ומדה שהוא מודד לך בין במדה טובה בין במדת פורעניות הוי מודה לו ומברך לו מאד מאד כענין שאמר דוד עליו השלום כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא וכן הוא אומר חסד ומשפט אשירה כלומר אם גמילות חסדים עושה עמי הקדוש ברוך הוא אשירה ואברך אותו. ואם משפט עשה עמי כמו כן אשירה ואברך אותו ואמרו חז"ל חייב אדם לברך על הרעה ברוך דיין האמת כשם שמברך על הטובה ברוך הטוב והמטיב. והכל יקבל מאת הבורא מאהבה ובשמחה ובטוב לבב כענין שנאמר ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך ואמר ואתה מרום לעולם ה' לעולם ידך על העליונה כענין שנאמר ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך בין נתן בין לקח יהי שם ה' מבורך:

בני, הוו זהירין באהבת הבורא יתברך שכל מי שאוהב את האל בכל לבו ותכלה נפשו אליו ותכסוף לאהבתו תמיד הוא המכירו והדבק בדרכיו כענין שנאמר ואהבת את ה' אלהיך וסמיך ליה והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך. כלומר מתוך שאדם אדוק וקשור באהבת הבורא יהיו מצותיו חקוקים על לבו תמיד. וראוי לכם בני לידע במה יגיע האדם לאהוב את בוראו. תחלה צריך לכם לחשוב על רוב הטובות שגמלכם הבורא הייתם מוכרחים להקשר באהבתו ולאהוב אותו אהבה עזה. כל שכן למלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. ועוד צריך לכם בני למאוס העולם הזה ולעזוב כל ההנאות הגופניות עבור אהבת הבורא ולמאוס כל מה שיאהב כדי שלא תבא עליכם שום סבה להפר אהבת המקום מכם. ויהיו פיותיכם ולבכם שוין באהבתו וכל מעשיכם במפעל ובמבטא ובשבתכם בבית ובלכתכם בדרך וכל ענייניכם במשא ומתן בכלם תהיה כוונתכם בהם לזכר אהבתו. ובענין הזה תקבעו אהבת המקום בלבבכם ותאהבוהו אהבה עזה בל תסור

מכם לעולם. לפיכך צריך לכם בני לתקן כל רעותכם וליישר כל ענייניכם שיהיו כלם עבור אהבת הבורא לא כדי להראות לאנשים כדי שיחזיקו אתכם חסידים ויראי שמים ולא כדי שיכבדו אתכם בני האדם ולא כדי שיעלו אתכם לשום מעלה שבעולם שכך אמרו חכמים ז"ל שלא תאמר הריני לומד תורה בשביל שאהיה עשיר בשביל שאקרא רבי בשביל שאקבל שכר טוב לעולם הבא תלמוד לומר לאהבה את ה' כל מה שאתם עושים לא תעשו אלא מאהבה. ועוד אמרו אשרי איש ירא את ה' במצותיו חפץ מאד. ולא בשכר מצותיו. ואמר עשה דברים לשם פעלם ודבר בהם לשמה. ואל תעשה עטרה להתגדל בהם ולא קורדם לאכול מהם:

בני, בואו וראו כמה גדול שכרו של אוהב את המקום שכן זכותו עומדת לעד אלפים דורות כענין שנאמר ועושה חסד לאלפים לאהבי ולשמרי מצותי. אי לאלפים שומע אני לאלפים שנה תלמוד לומר דור דורים לאין חקר ואין מספר לאהבי ולשמרי מצותי. אלו שנותנים נפשם על המצות מה לך יוצא להרוג על שמלת את בנך מה לך יוצא ליצלב על שאכלת את המצה מה לך לוקה מאה רצועות על שנטלת את הלולב. מה לך אתה נסקל על שאהבת להקדוש ברוך הוא. וכן הוא אומר אמרת אליו מה המכות האלה אשר בין ידיך ואמר אשר הוכתי בית מאהבי המכות האלה גרמו לי לאהוב לאבי שבשמים והוא שרבי אליהו א' אני כפרתם של ישראל בכל מושבותיהם שאין מלין ואין קורין ואין שונין ואין נכנסין לברית אלא מאהבת אביהם שבשמים ושנו חכמים במשנה כל אהבה שהיא תלויה בדבר בטל דבר בטלה אהבה ושאינה תלויה בדבר אינה בטלה. ואי זו היא אהבה שהיא תלויה בדבר כגון אהבת בלעם בן בעור ובלק בן צפור מלך מואב. ושאינה תלויה בדבר אינה בטלה לעולם כגון אברהם יצחק ויעקב להם ולבניהם ולבני בניהם עד סוף כל הדורות. ומה היא האהבה שיאהב אדם את המקום וישמע בקולו וידבק באהבתו דיבוק יותר כענין שנאמר לשמוע בקולו ולדבקה בו. לכן בני הוו זהירין מאד באהבת המקום כמו שאתם נזהרים בחייכם לפי שהאדם נקרא עולם קטן. וכל מי שאינו אוהב את בוראו אהבה שלמה מאבד את נפשו וכאלו מאבד את כל העולם כולו. וכמו שחייב אדם לאהוב את בוראו כך חייב אדם לאהוב איש את חברו:

בני, אהבו את נשותיכם כגופיכם כמו שתרצו שתאהבנה גם הן אתכם ותכבדו אותן במלבושים ובתכשיטין יותר מגופיכם כענין שנאמר אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירווך בכל עת באהבתה תשגה תמיד. ותאהבו גם את בניכם ואחיכם וקרוביכם כענין שנאמר ומבשרך אל תתעלם ותאהבו גם את רעיכם ושכיניכם הטובים כי לפעמים יועילו לכם יותר מקרוביכם כענין שנאמר בכל עת אוהב הריע ואח לצרה יוולד. ואומר טוב שכן קרוב מאח רחוק:

בני, התנהגו עם כל אדם במוסר הזה כי בדבר הזה תרבה עליכם אהבת בני אדם. כמו שאמר חכם אחד מי שרוצה להיות אהוב לבני אדם יתנהג עמם במוסר הטוב. שכשם שהנזק מביא את האדם לידי שנאה כך ההנאה מביאה לידי אהבה. ותאהבו התורה והמצות כענין שנאמר מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי. ותאהבו גם את העוסקים בתורה ובמצות ביותר כענין שנאמר אני אוהבי אהב ומשחרי ימצאונני. אוהביה כתיב ויש אם למסורת כלומר אוהבי התורה והמצות ואמר כל מי שמעורב עם הבריות ונושא ונותן עם הבריות באמונה וביושר ובאהבה ובשלום. זורע האהבה בלבות האדם ומפיק ממנו כל רצונו ונאמר כי אדם אחד שאל את חברו שהיה אוהב אותו ביותר ואמר לו מדוע תאהבני ואני איני קרובך ולא שכנך והשיב לו בראותי אותך מעורב עם כל אדם ואינך מבזה הקטנים ממך במעלה ובשנים. וראיתך נוהג בדרכי הענוה והמוסר הטוב אז נקשרה אהבתך בלבי ואהבתיך אהבה שלמה. ואמר אין דבר שישיב האויב אוהב כענוה והמוסר הטוב לכן בני הוו זהירין באהבת הבורא ובאהבת כל הבריות להתרצות לכל אדם בדברים הנעימים והערבים ובמעשים טובים כדי שיאהבו אתכם בני אדם. ולא ישנאו אתכם כמו שאמרו חכמים ז"ל מעשיך יקרבוך ומעשיך ירחקוך. ואם בני אדם ישנאו אתכם בידוע שתשנאו אותם. ועל הדבר הזה הזהירה התורה ואמרה לא תשנא את אחיך בלבבך. ואמר חכם אחד מי שזרע השנאה יקצור החרטה. ואמר חכם אחד אין ברעות כשנאת בני אדם. בין שנאת אנשים נכבדים בין שנאת אנשים נקלים כי פעמים שיחנק אדם הגדול בזבוב. ואם יש לכם שונאים ובקשתם להנקם מהם השתדלו להוסיף מעלות יתירות על מעלותיכם הטובים כמו שאמר חכם אחד כששאלו אותו במה יתנקם אדם משונאו, והשיב שיוסיף מעלה יתירה בעצמו. וצוה אריסטוטלוס לאלכסנדר המלך היותר שאני מצווה אותך ואזהירך עליו. שלא תשנא לשום אדם בעולם שברא האל כי ראש השכל אחר אמתת האל. הוא אהבת כל הממון רע וטוב והאלהים יצליחנו באהבתו כדי שנזכה ונירש שני המשיח וחיי העולם הבא כענין שנאמר להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא: